

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2024-02-26
Besvaras senast
2024-03-06 kl. 12.00

Till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2023/24:660 Missbruksvård

Missbruksvård baserad på frivillighet är en viktig faktor i missbruksvården som helhet. Den missbrukare som själv inser sitt beroende och vill få hjälp att bli ”ren” och/eller nykter ska ges ett gott och professionellt stöd.

Att råda bot på missbruk är av vikt för hela samhället. Det handlar om såväl de sociala faktorerna som arbetslivet och – inte minst – trafiksäkerhetsperspektivet.

I många kommuner finns denna goda och professionella vård att få, för den som väljer att själv söka stöd för att avsluta sitt missbruk. I min hemkommun, Trollhättan, finns Kraften, som med mycket goda resultat tar sig an missbrukare, ger stöd och råd till såväl missbrukaren själv som till anhöriga/medberoende. Via Kraften kan den som vill/behöver få ytterligare stöd, till exempel av vården, och hjälp till sådana insatser.

Parallellt finns ett regelsystem som riskerar att sätta käppar i hjulet för detta stöd.

Enligt gällande lagar har sjukvården ett rapporteringskrav till berörd myndighet när det gäller upptäckt av missbruk av droger och alkohol. Det är i grunden en viktig regel, inte minst när det gäller personer som kör i yrkesmässig trafik. Men lagen riskerar att stjälpa den som söker vård för att bli kvitt sitt missbruk.

Ett exempel: En man med mångårig yrkesverksamhet som yrkeschaufför har ett långvarigt alkoholmissbruk. Han sköter dock sitt arbete prickfritt och har inga domar för rattnykterhet eller rattfylleri. Hans missbruk är okänt för arbetsgivaren. Men på grund av att hans sociala situation är på fallrepet till följd av missbruket söker han hjälp via sin kommun, i det här fallet Kraften i Trollhättan. Där ges såväl han själv som anhöriga stöd för att gå vidare. Men krav ställs på mannen (från anhöriga) att provtagning ska ske på vårdcentral, för att påvisa att ingen alkohol har förtärts. Kraften gör en muntlig överenskommelse med mannens läkare/vårdcentral om att inte rapportera hans (tidigare) missbruk till Transportstyrelsen, så länge inga prov ger utslag. Detta gör att mannen kan fortsätta sitt arbete som yrkeschaufför. Mannen går med på detta, avslutar sitt drickande och går på regelbunden provtagning. Inget prov visar tecken på alkohol.

11 månader senare ska mannens förartillstånd förnyas. Vårdcentralens läkare har nu bytts ut och en annan läkare sätts att utfärda det läkarintyg som krävs. Läkaren ser i journalen att provtagning för alkohol gjorts och rapporterar in detta till Transportstyrelsen. Resultatet blir att mannen nu inte får sitt förartillstånd beviljat utan att en ny provtagningsserie (med godkända resultat) görs. Den tidigare provtagningen (som gjorts under de sex månader som Transportstyrelsen kräver) tas ingen hänsyn till. Och eftersom det här är en provtagning utanför den remitterade behandling som mannen redan går på tvingas mannen bekosta provtagningen utan samhällets subvention. Mannen ska dessutom lämna prov för narkotika, trots att något sådant missbruk aldrig varit aktuellt. Detta gör provtagningsproceduren ännu dyrare. Det handlar om fyra provtagningar för alkohol och två för narkotika, varje prov till en kostnad av 700 kronor för första och 900 kronor för resterande. Det tillkommer också en ny kostnad för läkarintyg (utöver det ”icke godkända” som betalats för och skickats in) på drygt 2 300 kronor.

Kontentan av detta är att den hjälp mannen bad om riskerar att sluta i ”stjälp”. I detta fall får mannen, efter egen och upprepad kontakt med Transportstyrelsen, ett halvårs dispens för att fortsätta köra medan provtagning pågår. Han hade annars förlorat jobbet, vilket lätt hade kunnat leda till ett återfall i missbruk. Hade hans ekonomi varit ansträngd hade även det utgjort en riskfaktor för återfall.

Det är självklart så att det ska ställas särskilda krav på nykterhet och drogfrihet på personer som yrkesmässigt finns i trafiken. Men det är orimligt att den som aktivt och frivilligt söker hjälp för sitt missbruk ska riskera att stjälpas. I ovan nämnda exempel hade det varit ”enklare” för mannen att avstå från vård och fortsätta köra. Utfallet hade sannolikt varit att hans sociala situation brutits upp, vilket i sig troligen hade fått missbruket att eskalera.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga statsrådet Camilla Waltersson Grönvall:

Anser statsrådet att det finns en risk att gällande regler kan innebära att yrkesförare avstår från att söka hjälp vid ett aktivt missbruk, och i så fall avser statsrådet att ta initiativ till att reglerna ändras?

.....
Mats Wiking (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann